

الگوی تربیت شایستگیهای حرفه ای معلمان در هزاره سوم

دی ماه ۹۴

دکتر غلامعلی احمدی
دانشیار دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

شایستگی‌های شهروند جهانی در هزاره سوم

- شایستگی مدیریت دسترسی به اطلاعات و تولید دانش
- شایستگی تفکر سیستمی، تفکر حل مسئله، تفکر در عمل، تفکر نقاد و تفکرپیش بینی کننده
- شایستگی یادگیری در تمام طول عمر
- شایستگی تعامل و کار مشارکتی با دیگران و داشتن روحیه کارآفرینی
- شایستگی به کار گیری هوش هیجانی و ظرفیت همدلی، همبستگی و همزیستی مسالمت آمیز با دیگران
- شایستگی روبرو شدن با تغییر و تلاش برای ایجاد تغییر
- شایستگی درک رابطه خود با زیست بوم و حفظ محیط زیست
- شایستگی دست یافتن به مهارت‌های خود تنظیمی، خودیادگیری و خود ارزشیابی
- شایستگی درک رابطه خود با خدا، خویشتن، دیگران و طبیعت
- شایستگی آموختن برای عمل کردن (سواد علمی) و زندگی کردن با دیگران

ویژگی‌های هزاره سوم

تنش‌های موجود:

- جهانی شدن و محلی ماندن
- سنت گرایی در مقابل نوگرایی و فرانوگرایی
- ملاحظات کوتاه‌مدت و بلندمدت در برنامه‌ریزی برای امروز و فردا
- رویارویی با فرصت‌ها و تهدیدها برای دستیابی به توسعه
- مسئله انفجار دانش و چگونگی مدیریت و تولید دانش
- تقابل میان زندگی مادی و معنوی
- بحران در مسائل زیست محیطی و نگرانی در مورد آینده انسان

❖ آموزش و پرورش؛ سرمایه اجتناب‌ناپذیر برای رسیدن به توسعه پایدار در هزاره سوم است.

رسیدن به توسعه پایدار در گرو تربیت نیروی انسانی کارآمد است و تربیت نیروی انسانی در گرو تربیت معلمان کارآمد است.

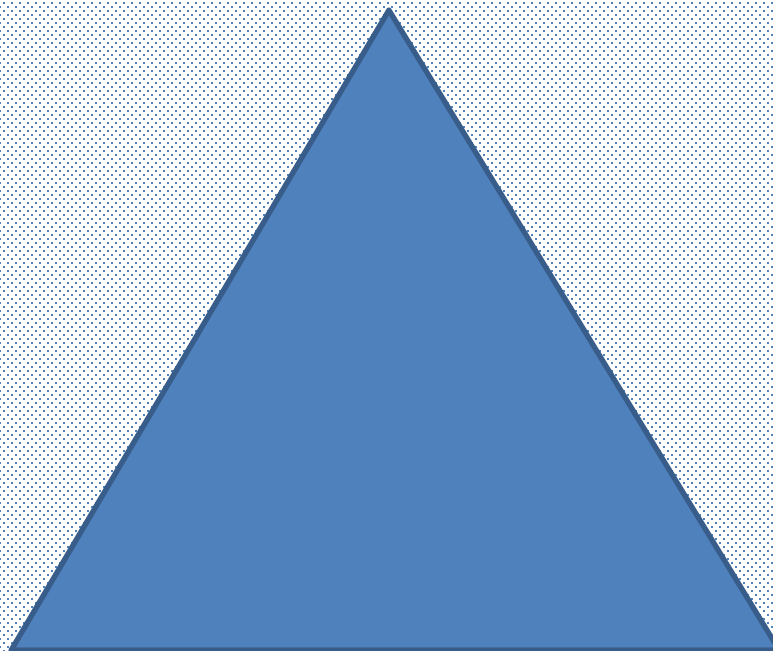
ویژگیهای نظام تربیت معلم در هزاره سوم:

- دارای ساختار و محتوای علمی - عملی و مبتنی بر پژوهش باشد.
- انواع دانشهای حرفه ای (CK,PK,PCK,TK) را در معلمان پدید آورد.
- ارائه دهنده الگوهایی از تربیت معلم فکور باشد.
- در برنامه ریزی ها از مشارکت ذینفعان (دانشگاه تربیت معلم، مدارس و وزارت آموزش و پرورش) استفاده کند.
- دانش ها، محتواها و روش های آموزشی آن مبتنی بر تجربه عملی در مدارس و کلاس های درس باشد.
- به رشد و توسعه مداوم ابعاد حرفه ای معلم بپردازد.
- به نیاز ها و ویژگی های تربیت شهروند جهانی در هزاره سوم توجه کند.
- بر اصل مشارکت و همکاری در جریان آموزش و یادگیری تأکید کند.
- به صلاحیت های علمی، اخلاقی و تعلیم و تربیتی کارکنان اداری و آموزشی خود توجه کند.
- دانشگاه تربیت معلم به یک سازمان یادگیرنده تبدیل شود.

مشارکت ذینفعان در طراحی الگوی آموزشی تربیت معلمان در هزاره سوم:

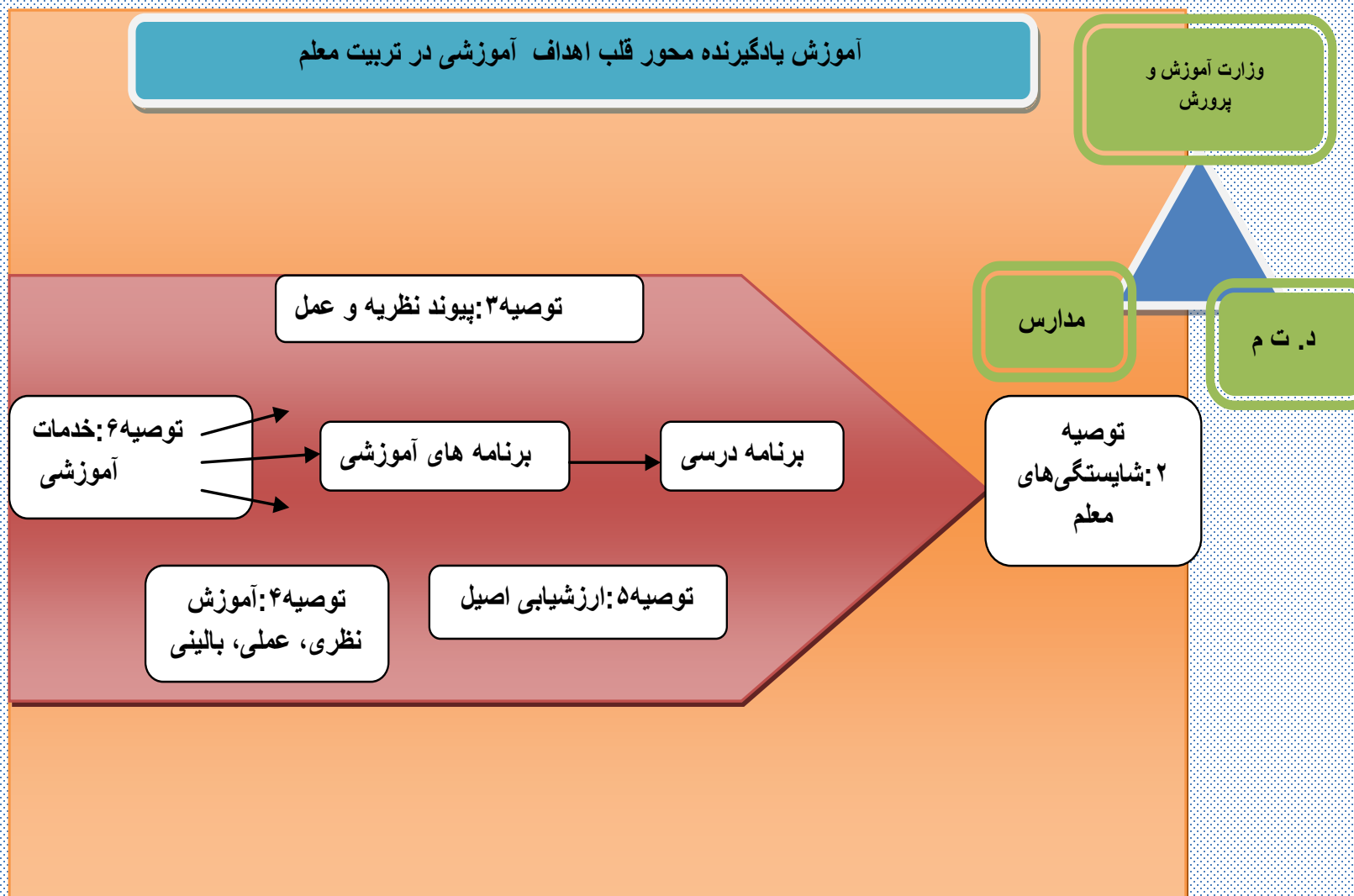
دانشگاه تربیت معلم

مدارس

وزارت آموزش و پرورش

شکل ۱: الگوی پیشنهادی تربیت معلمان در هزاره سوم

شش توصیه اساسی برای طراحی الگوی آموزش و تربیت معلمان در هزاره سوم:

- توصیه ۱: تأکید بر رشد و توسعه ارزش ها، مهارت‌ها و دانش های نوین
- توصیه ۲: کسب درجه ی لازم برای شایستگی معلم هزاره سوم (کسب گواهی صلاحیت معلمی)
- توصیه ۳: تقویت رابطه ی نظریه و عمل (آموزش بالینی مبتنی بر تفکر تاملی)
- توصیه ۴: پالایش و باز بینی برنامه های آموزشی و درسی
- توصیه ۵: ارزشیابی مداوم فرآیند آموزش و یادگیری در دوره های تربیت معلم (ارزشیابی اصیل و همه جانبه)
- توصیه ۶: پیش بینی و تقویت مسیر های پیشرفته آموزش و یادگیری برای توسعه ی حرفه ای معلمان در هزاره سوم

توصیه ۱: تأکید بر رشد و توسعه ارزش ها، مهارتها و دانش های نوین

- برنامه های درسی نشان دهنده ی فلسفه ی زیربنایی آموزش معلمان باشد)
- تأکید بر ارزش ها و فلسفه تعلیم و تربیت مورد قبول جامعه)
- تأکید بر ایجاد نگرش های مثبت، مهارت های برقراری ارتباط و توسعه اخلاق حرفه ای در معلمان
- توجه به سه عنصر یادگیرنده -محور بودن، تربیت معلم فکور و درک ارزشمندی خدمات حرفه ای و اجتماعی معلمان در جامعه
- تأکید بر محیط یادگیری غنی (دسترسی به منابع یادگیری، آموزش چند رسانه ای، تعامل چندسویه و تمرین در مدارس تجربی)
- تأکید بر به روز بودن دانش ها، مهارت ها و نگرش های معلم که نشان دهنده ی ارزش های هویتی معلم با توجه به آخرین تغییرات و تحولات جهانی باشد.
- تأکید بر رشد و توسعه نگرش هنری در معلمان

شکل ۲: توجه به ارزشها ، مهارت ها و دانش های نوین

توصیه ۲: کسب درجه ی لازم برای شایستگی معلم هزاره سوم

(هیچکس بدون کسب صلاحیت های معلمی تدریس نکند)

- توجه به سه مولفه عملکرد حرفه ای، مدیریت و رهبری و تاثیر گذاری شخصی معلمان در جامعه
- هماهنگی صلاحیت های حرفه معلمی با نیازها و استانداردهای وزارت آموزش و پرورش و استانداردهای جهانی
- هماهنگی صلاحیت ها و شایستگی ها با انتظارات کلیه ذینفعان (وزارت آموزش و پرورش، دانشگاه تربیت معلم، مدیران مدارس، دانش آموزان و والدین آنها)

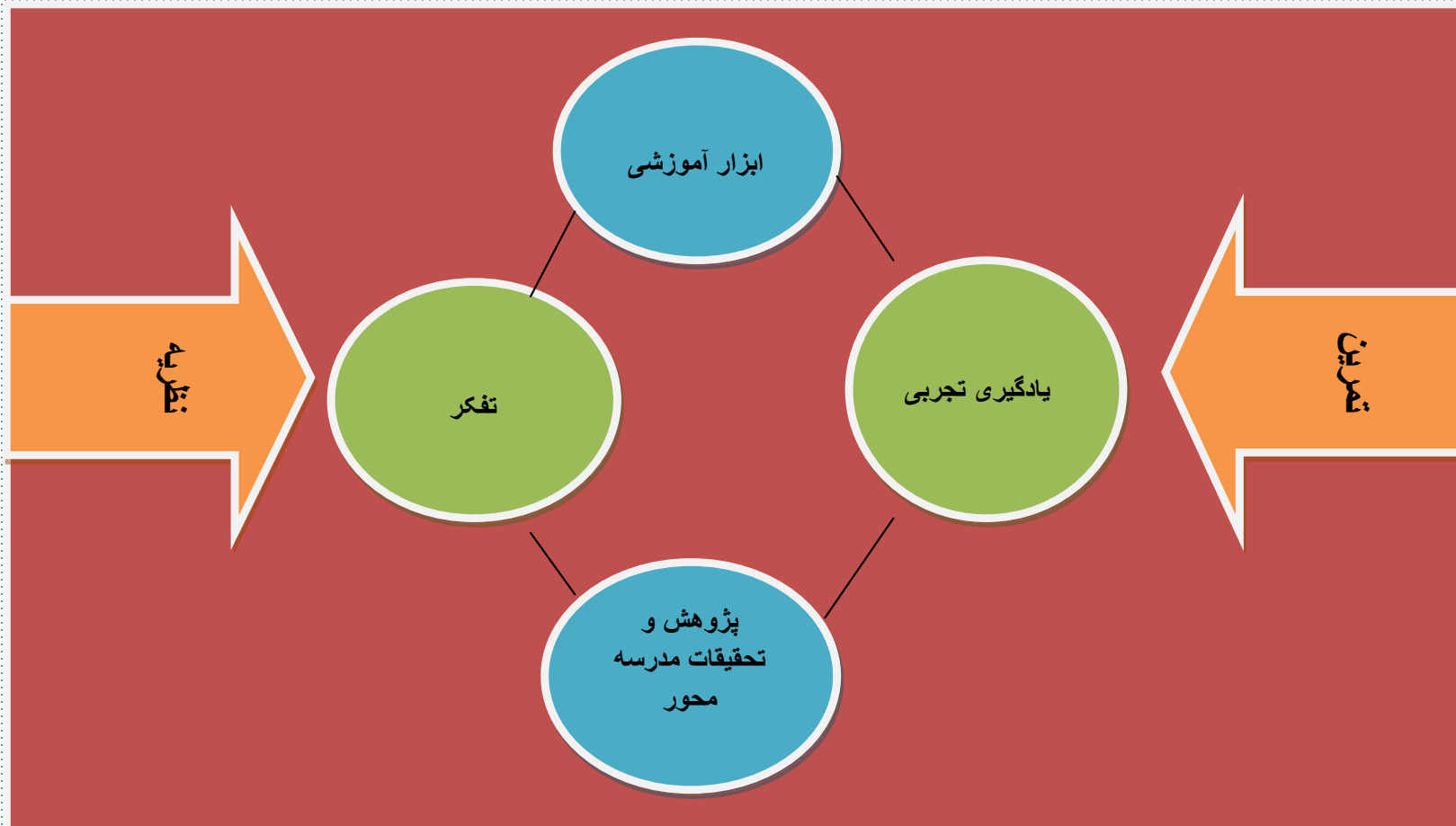
شکل ۳: چارچوب مهارت‌های حرفه ای معلمان در هزاره سوم

ابعاد عملکرد	شایستگی های پایه معلمی
تمرین حرفه ای	<ul style="list-style-type: none"> -پرورش کلیه ابعاد شخصیت یادگیرنده -ارائه آموزش با کیفیت به فراگیران -پرورش دانش های لازم در فراگیران -تفکر سیستمی -تفکر تحلیلی - انتقادی -تفکر خلاق -تفکر مبتنی بر آینده‌نگری - تفکر مبتنی بر حل مسئله
مدیریت و رهبری	<ul style="list-style-type: none"> -توجه به قابلیت ذهن و مهارت‌های فرآیندی -درک محیط، و فضای عاطفی روانی در موقعیت های یادگیری -توجه به رشد همه جانبه فراگیران -کار کردن با دیگران (همکاری و تعامل با همکاران و دانش آموزان) -کار کردن با تیم ها وتوسعه کارسیستمی
تاثیر شخصی (خود یادگیری)	<ul style="list-style-type: none"> -شناخت خود و دیگران -خود تنظیمی -کمال شخصی و خود شکوفایی -احترام به دیگران -انعطاف پذیری و سازگاری با دیگران

توصیه ۳: تقویت رابطه ی نظریه و عمل در فرآیند آموزش معلمان

- ایجاد پیوند بین نظریه و عمل در برنامه های آموزشی و درسی دوره های تربیت معلم
- ایجاد تعادل بین نظریه و عمل (تعادل بین آموزش نظری و عملی در مراکز تربیت معلم)
- مجهز کردن دانشجو معلمان به دو ابزار نظریه و عمل از طریق: شبیه سازی، تجربه زیست شده در کلاس های درس و تفکر تأملی.
- تقویت روحیه پژوهشگری و انجام پژوهش در عمل در دانشجو معلمان
- اجرای تدریس خرد و نقد آنها از جانب دانشجو معلمان و مدرسان تربیت معلم
- ارزیابی و ارائه بازخورد مناسب به گزارشات مشاهده ای دانشجویان از مدارس
- الگو بودن فرایند تدریس مدرسان تربیت معلم برای دانشجو معلمان
- اهمیت دادن به درس کارورزی در مراکز تربیت معلم

شکل ۴: پیوند نظریه و عمل در الگوی تربیت معلمان برای هزاره سوم

دانش حرفه ای معلمان در هزاره سوم چگونه ساخته می شود؟

- -فعالیت استادان و مربیان آموزشی در مراکز تربیت معلم باید فراتر از یک کلاس درس معمولی باشد.
- -در دوره های تربیت معلم باید فعالیت ها مبتنی بر آماده سازی نقش و مسئولیت معلمان در کلاس درس باشد.
- -با شبیه سازی محیط کلاس درس به موقعیت های یادگیری نمایشی می توان فرصت تمرین معلمی را برای دانشجویان فراهم کرد.
- -ایجاد فرصت جهت تعامل دانشجو معلمان با محیط مدرسه و کلاسهای درس از مهمترین ویژگیهای تربیت معلم در هزاره سوم است.
- -استفاده از مدل آموزش توأم با تفکر تأملی هدف اصلی تربیت معلم فکور در هزاره سوم محسوب می شود..
- پژوهش در عمل (اقدام پژوهی) باید به عنوان بخشی جدا نا شدنی از فرایند آموزش و یادگیری در مراکز تربیت معلم در نظر گرفته شود.
- به آموزش اخلاق حرفه ای معلمان توجه شود.

توصیه ۴: پالایش و بازبینی برنامه های آموزشی و درسی دوره های تربیت معلم

- پویا و به روز بودن برنامه های آموزشی در مراکز تربیت معلم.
- معتبر بودن، منعطف بودن، در دسترس بودن و ترغیب کننده ی یادگیری بودن محتواهای آموزشی و درسی.
- تغییر محتوای برنامه های درسی، روش های آموزش و یادگیری و روش های ارزشیابی پیشرفت یادگیری با تاکید بر دانش جدید ا.
- استفاده از روش های تدریس فعال (آموزش تجربی همراه با تفکر تاملی)
- آموزش مداوم اساتید تربیت معلم با تاکید بر رویکردهای نوین تعلیم و تربیت
- بهره گیری از انواع فناوریهای نوین آموزشی در فرآیند آموزش و یادگیری
- همراستا بودن برنامه های تربیت معلم با نیازهای شهروند جهانی
- تاکید بر برنامه های درسی فرایند-مدار و مسئله -محور.

توصیه ۵: ارزشیابی فرآیند آموزش و یادگیری در برنامه تربیت معلمان برای هزاره سوم

- وجود یک نظام مناسب ارزشیابی برای سنجیدن دانش های پایه مورد نیاز معلمان (TK، PCK، PK، CK)
- ارزشیابی شیوه های مورد استفاده در کلاس درس که موجب یادگیری موثر می شود (ارزشیابی فرآیند - مدار)
- شناسایی روش های مبتکرانه ارزشیابی توسط مدرسان و دانشجومعلمان مانند؛ ارزشیابی عملکردی و ارزشیابی پوشه ای)
- ارزشیابی سطح صلاحیت ها و شایستگی های دانشی، مهارتی و نگرشی دانشجومعلمان
- انجام پروژه های تحقیقاتی از طریق دانشجو معلمان (مانند؛ گزارش نویسی و اقدام پژوهی)
- ارزشیابی مبتنی بر تدریس خرد و تدریس های نمایشی در کلاس درس
- ارزشیابی عملکرد دانشجو معلمان در فعالیت های دانشجو معلمان

توصیه ۶: پیش بینی مسیر های پیشرفت برای توسعه ی حرفه ای دانشجو معلمان در هزاره سوم

الف) جذب بهترین و با استعداد ترین دانشجویان برای حرفه ی معلمی در اینجا دو مسیر پیش روی ما قرار دارد:

۱- معلمانی که از طریق دوره های کارشناسی در دانشگاه تربیت معلم تربیت می شوند.

۲- کسانی که با داشتن مدرک کارشناسی در دانشگاه تربیت معلم درجه کارشناسی ارشد دریافت می کنند.

۳- باید مسیر ادامه تحصیل تا سطح دکتری برای معلمان باز باشد.

ب) جذب اعضای هیأت علمی با صلاحیت های علمی، آموزشی و تخصصی بالا برای تدریس در دوره های تربیت معلم

ج) برنامه ریزی برای ارزشیابی نگهداری و آموزش ضمن خدمت معلمان

ده پیشنهاد کاربردی برای طراحی و تدوین برنامه های تربیت معلمان در هزاره سوم

1. به کار گیری روش مبتنی بر پژوهش و تجربه مبتنی بر تفکر تأملی در آموزش و یادگیری در دوره های تربیت معلم
2. توجه به مدیریت کیفیت آموزشی در دانشگاه ها و مراکز تربیت معلم
3. توسعه حرفه ای مدرسان تربیت معلم
4. حمایت از زیر ساخت ها و سیستم های یادگیری (مرکز منابع یادگیری، دسترسی به رایانه و سایت های رایانه ای، کتابخانه، آزمایشگاه، مدارس تجربی و...)
5. ایجاد فرصت برای برقراری ارتباط دانشجو معلمان با اعضای هیأت علمی، معلمان و دانش آموزان در سطح دانشگاه، مدرسه و کلاس های درس

6. استفاده از محتواهای آموزشی؛ علمی، معتبر و روزآمد در برنامه های درسی دوره های تربیت معلم
7. به کار گیری برنامه کارورزی به شیوه بالینی (تدریس خرد، و کار با دانش آموزان در مدرسه)
8. مشارکت دادن کلیه ذی صلاحان، ذی مدخلان، ذی نفعان و ذی ربطان در فرآیند برنامه ریزی آموزشی و درسی دوره های تربیت معلم
9. توجه به اصل انعطاف پذیری و تغییر برنامه های تربیت معلم در راستای تحولات جهان معاصر
10. توجه به مطالعات پژوهشی و مطالعات تطبیقی برای ارزیابی پیوسته برنامه تربیت معلم

سر بلند و پیروز باشید

